

8) Mészáros egylet: kettő u. m. a dornoki és nagyszabenyi. 9) Haltenyésztő társulat: egy, az iglói. 10) Erdészeti egylet: egy, az orsz. magyar. 11) Ménes intézet: három, u. m. a bábolnai, kisbéri és mezőhegyesi. 12) Mentelep: négy, u. m. a székesfehérvári, nagygyőri, szepi-szent-györgyi és vasadi. Ezen rövid kimutatásból is láthatjuk, hogy dacára 17.084,700 hold szántóföldünknek, kis birtokosokat képező földművelési iskola az egész magyar korona területén csak nyolc van.

** (Xántus János házi ipargyűjteménye) melyet a világtárlat számára Erdélyben s az ezzel határos vidékeken gyűjtött össze, a „Köztelek“ két nagy termében van fölállítva. E meglepő gyűjtemény nagyjából a nép által készített házi és földművelési cikkekkel áll. A Dunántúli és felsőmagyarországi vidékekről hasonló gyűjteményt Rómer Flóris állít össze.

Mi ujság?

— (III. Napoleon.) Franciaország volt császára, Angliától érkezett távirat szerint, jan. 9-én déli 12^{1/2} órakor Chislehurstban meghalt.

** (A fővárosok rendezésére) kiküldött 34-es bizottság jan. 9-én tartotta alakuló ülését. Mindhárom egyesítendő város bizottsági tagjai majdnem teljes számmal megjelentek, s a bizottság elnökévé Szécher Mihályt, alelnökké b. Liphay Bélát, jegyzökké Gerléczyt, Kammermayert és Ország Sándort választották meg a bizottság kebeléből.

** (Az aradi honvédek.) Az 1849. febr. 8-án Arad utcáin folyt harcban elesett honvédek emlékére készített szobor felállítására már megkezdették az előkészületeket. E szobort a főúti sávban északi végén, mintegy 4 lüllel beljebb a korlátnál a sáv közepében helyezik el, s alapkövét a napokban teszik le, úgy hogy február nyolczadikáig a szobor készen leend a leleplezésre, mely a város védelmében dicősen elvérték halálának ez év fordulójára van kitűzve. A szobor talapzatának előírására a következő följelölést fog jönni: „A magyar nemzetnek szabadságaért vívott és önvédelmi harcában 1848 és 1849-dik években: különösen Arad szab. királyi város megvédése alkalmával 1849. február hó 8-án történt utcai harcban vitézül elesett honvédek emlékére — közkegyeletből fölállította az 1848/9-ki aradi honvédek egylete Aradon 1873. febr. 8-án.“ — A talapzat hátsó részére pedig Fábrián Gábor, jeles veterán tudosunk által készített következő sorok fognak bevésetni:

Thermopylae nem tudja, Sziget se világhírű hőseit Rendre nevezni; Arad szinte nem itt az óvét. A nevek elvesztek, de híruk tündöklők örökké! A honvéd-czim alól, míg a magyar haza áll.

** (Szlávy miniszterelnök) visszaérkezett Bécsből, hol a banküggyben járt. Közben Pozsonban is megfordult, hol nővérénél, Nyáry grófnénál szállott meg s meglátogatta a „Humanitas“ kiállítását is, s az egyletnek 100 frot adott át.

** (Gizella főhercegnő menyegzője) „Pressé“ szerint Bécsben fog megtartatni. Az eszme, hogy a családi ünnepeket Budán tartassék meg, a királynétől jött, de a fejedelmi völgyén határozott kívánságára, s Gizella főhercegnő kérésére a király Bécest tüzte ki a menyegző helyéül, s a királyné is beleegyezését adta az elhatározáshoz.

** (A „Kétféjú csalóány“) a bétensokan megnézték a redout-termeiben; még vidékről is jöttek föl Pestre e csodálány megemlékezésére. A nézők közül perze sokan megcsalhatottak nagy várakozásukban, mert nem a hirdetésekben lefestett kétféjú egy lény: hanem két teljesen kifejtett nőszemély állott előttük a valóságban, kik állítólag a tompor táján, egymáshoz háttal fordulva, vannak összenőve. Lapunk olvasóival rajzban és leírásban már régebb (1871 évi 35 sz.) részletesen megismertettük őket, s így most elég lesz röviden meg-

emlitenünk, hogy az ikrek produkciója a közönség előtt egy kis séta, egy kis társalgás (ha t. i. van a ki angolul beszéljen velök) és egy angol dal elénekléséből áll. — Miss Millie és Krisztina iker nővérek szerdán mutatták be magukat a budai királyi várakban a királynőnek is, ki hosszasan társalgott velök s néhány dalt is elénekeltek.

** (Szegeden 1872-ben) a szülöttek összes száma: 2302, míg a halottaké: 2337. Házasságra lépett összesen 651 pár.

** (A cholera,) a főváros ezen rettegett vendége, mely itt tartózkodása alatt számos emberéletbe került, mint járvány már teljesen megszűntnek tekinthető. A cholera-bizottság jan. 9-én tartá utolsó ülését melyen azt is jelenték, hogy Pest városában az óvintézkedések 200,000 frtnál többre kerültek. A járvány Ung- és Zemplénmegyében is szűnőben van.

† (Halálhírek.) Sztankovánszky Imre, Tolnamegye főispánja, közéletünk egyik régi bajnoka, élete 75-ik évében, f. hó 4-kén Budán elhunyt. — Nagy Károly, a pestvidéki törvényszék elnöke, ki ez állásának elfoglalása előtt Pest legnevezetesebb ügyvédei közé tartozott, mint törvényszéki elnök pedig a magyar bírói kar egyik díszes volt, e hó 6-án, élte 53. évében Pesten elhunyt. — Lázár Vilmos 48-ki honvédered s aradi vértanú özvegye: szül. Reviczky Mária báróné 62 éves korában Pesten meghalt. Ép látogatáson volt vejenél: Székely Imrénél, midőn tüdőszélhűdés érte s rövid betegség után megszűnt szenvedni. — Jankó János pécsmegyei áldozár, aranymisés pap és kárászi esepes-plébános, életének 75. lekipásztorságának 36-ik évében elhunyt. — Fűzy Sándor, kislaludi birtokos és sopromegyei volt főjegyző, decz. 31-én mellégörccsen meghalt. — Reiter Adolf, a pesti ág. hitv. népiskolának kedvelt tanítója, jan. 7-dikén halt meg.

— („Az Anker“) 1872-ik év november havi üzletkimutatása: — E hóban a társulatnál benyújtott összesen 755 bevallás 1.275.124 frt biztosítandó összeggel, és pedig: 459 bevallás 899.587 frt halálesetre, és 296 bevallás 375.537 frt díjra. Kifluttva lón 501 kötvény 824.247 frtval halálesetre, és 866 kötvény 404.987 frtval díjra; összesen tehát 867 kötvény 1.229.184 frtval. A havi bevétel volt 125.936 frt haláleseti díj, és 111.147 frt bntételekben, összesen 237.083 frt. Ez évben benyújtott 7998 bevallás, 13.187.858 frtval, és kiállított 12.082.202 kötvény 2.543.572 frtval; ugyan ezen időben bevétel volt 425.478 frt. A társaság működése kezdetől fogva halálesetekért kifizetett 4.502.942 frt, és az 1872-ik töldeési társulás (Asszociáció) eredménye 605.146 frt volt mely összeg 732 tag közt aránylagosan felosztott.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 3. „Falura kell menni.“ Vigjáték 3 felv. Irták Bayard és Wailly; ford. N. N. Szombat, jan. 4. „Hunyady László.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Erkel Ferencz. Vasárnap, jan. 5. „Az amerikai.“ Népszínkép 3 felv. Irtá Szigligeti. Hétfő, jan. 6. „Az új emberek.“ Vigjáték 3 felv. Irtá Toldy István. Kedd, jan. 7. „Ernani.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi. Szerda, jan. 8. „Végrendélet.“ Eredeti dráma 5 felv. Irtá Czákó Zs. (Eöry G. ur vendég fölléptéül.) Csütörtök, jan. 9. „Tell Vilmos.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Szerkesztői mondanivaló.

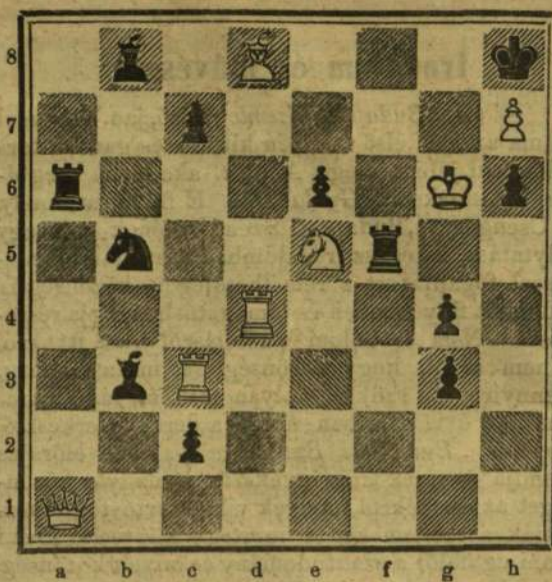
— Limbach F. L. Az illető nem azon felekezethez tartozik, melyet ön említ. Nem is áll semmiféle iránynak szolgálatában, hanem igyekszik minden téren megismertetni s méltányolni a mi jót talál, akár önk sorában, akár más irányban. Egyébként meglepő, hogy mai nap valaki egy tisztességes, munkástagokból s századok óta törvényes jogalapon álló felekezet ellen úgy hadakozzék. Erre tanítja-e a szerzetre intő meszt és az ő tanítványa, ki mindenkor azt hangosította, hogy: „Fiaim szeressétek egymást!“ — K — var. M — n. Lapunk köréhez illő dolgozatokat szívesen fogadunk, s később kívánat is teljesíthetjük. — Kisújszállás. I. B. Mai számunkra csak egy napot késett; jövő számunkban adjuk. — Varamón Cs. I. Még csak egy kis türelmet kérünk: a kívánt számot kiadó-hivatalunk mindenesetre meg fogja küldeni, csak az újvi munkatorlódsza szűnjék egy kevésé.

SAKKJÁTÉK.

685-ik sz. f. — Czenthe Józseftől

(Miskolczon.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

A 680-ik számú feladvány megfejtése.

(Galambos Lászlótol Kecskeméten.)

- 1. Ba5-a1 : : : : : Kd4-c3:
2. Fd6-c5 : : : : : Kc3-b2
3. Fc5-d4 matt.

Helyesen fejtették meg: Vessprémben: Fülöp József. — Miskolczon: Czenthe József. — Gelsén: Glesinger Zeigmond. — Jászvásáron: Galambos István. — N.-Szabolczon: Kovács Albert. — Pesten: Popovits Ármánd. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések. Szárospatak: G. K. Megkaptuk s közölni fogjuk. Nagyszőlősi kaszinó: Az egyedüli lehetséges megfejtés fentebb látható.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

Politikai Ujdonságok

1873-ik évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:

Postán küldve vagy Pesten házhoz hordva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Egész évre (január—december) 10 ft. Félévre (január—június) 5 "

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—december) 6 ft. Félévre (január—június) 3 "

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) 5 ft. — kr Félévre (január—június) 2 " 50 "

Egyes előfizetések legolcsóbban postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy darab 5 krajczáros bőlgy kívánatik.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tiszteletpéldányt szolgáltatunk.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

TARTALOM.

Gróf Andrássy György (arckép). — A pinty tandoca. — A hadnagyné tyukja. (folyt.) — A vihar pusztításai a keleti-tenger partján. (három képpel). — A löcsei város-ház (képpel). — Bernát Gáspár (arckép). — A természet befolyása az emberi társadalomra. — Nemzeti halottak emlekezete. — A kuklux-összeesküvés Észak-Amerikában (képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölts szerkesztő Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 3. — Bélyegdíj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Sztankovánszky Imre.

(1798—1873.)

A forradalom előtti politikai pártok tagjai napról napra kevesbülnek köztünk; mind a konzervatívok, mind a szabadelvű ellenzékiek maholnap már csak egy-egy alak példányában lesznek láthatók mind az országgyűlésen, mind a megyéken. Nem is csoda, hiszen az 1861-ki országgyűlésen feltűnt politikusaink nagy része már szintén a nyegen és ötven között jár.

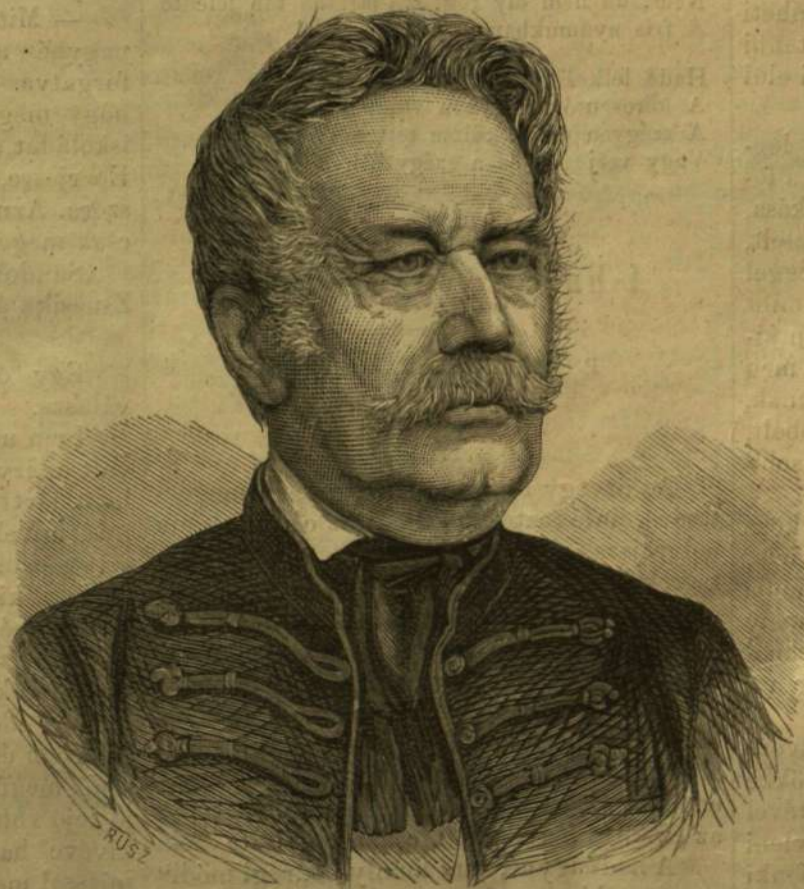
Lám, az idő halad, s pedig az újabb éveket, sajnos, nem igen mondhatjuk termékenyeknek a nagyobb szerepre hivatott politikusok

együtt haladva működtek. Sztankovánszky Imre régi tolnamegyei család gyermeke, mely a megyei tisztikarnak sok kitünő tagod adott s egyszer épen egy ugyanazon időben négy Sztankovánszky foglalt el a megyében jelentékeny hivatalokat. Atya is tisztviselő volt még a múlt században, s az akkori megyei élet holtágát és a közönség érdeklődés nélküli voltát csattanósan mutatja az az eset, a mely őt a megyei tisztisegtől való visszavonulásra bírta. Klíma pécsi püspök tolnai főispánja alatt, épen

ménnyel végezte tanulmányait, s már e század második tizedének végén a közpályára lépven, mint a jegyzői karnak hosszú időn át egyik kiváló tehetségű tagja, a megye pennája volt, s mindjárt a tiszt karba lépte után egyike volt azoknak, kik folyvást lankadatlanul küzdöttek a kormány ama törekvései ellen, melyek a megyéket bürokratikus intézményekké akarták erőszakolni. Az 1821-ben és 1822-ben kiadott ujonczozási és adófölemelési rendeletek ellen Tolnamegye rendei is fölratot küldöttek,

követelven az országgyűlés összehívását. E felirat készítésében s ettől fogva a megyei gyűlésteremnek az alkotmány valódi bástyájává való változtatásában oly tevékeny részt vett Sztankovánszky is, mint bárki a megyében, s neve ez időtől fogva soha sem hiányzott a haladó párt ügye főmozgatói közt, sőt mindig az első sorban említettett egész Tolnában.

Az 1830-diki országgyűlésre a megye egyik követül Bezerédj Istvánt küldötte, míg Sztankovánszky otthon maradt s követítő gyanánt szolgálván a követ és választói között, egyszersmind a szabadelvű pártnak fő szervezője, ügyvivője és vezetője volt. Majd az alkotmány kérdése után, az országos reformok ügye kerülven a megyéek és országgyűlésen napirendre, itt is ugy osztották meg egymás közt a szereplést, hogy Bezerédj Pozsonyban, Sztankovánszky pedig otthon működött, amaz lelkesítő szónoklával, emez tollal, mert Sztankovánszky tollából kerültek ki a gyökeres reform leg-

SZTANKOVÁNSZKY IMRE.

magasabb eszméit hirdető ama remek levelek, melyek Tolnamegyével együtt az ő nevének is országos elismerést szereztek.

Köztudomás szerint Tolnamegye egyike volt azoknak, hol a pártok összejöttközése a legnagyobb volt, s mikor a haladó párt

együtt haladó munkáikat. Sztankovánszky Imre régi tolnamegyei család gyermeke, mely a megyei tisztikarnak sok kitünő tagod adott s egyszer épen egy ugyanazon időben négy Sztankovánszky foglalt el a megyében jelentékeny hivatalokat. Atya is tisztviselő volt még a múlt században, s az akkori megyei élet holtágát és a közönség érdeklődés nélküli voltát csattanósan mutatja az az eset, a mely őt a megyei tisztisegtől való visszavonulásra bírta. Klíma pécsi püspök tolnai főispánja alatt, épen

magasabb eszméit hirdető ama remek levelek, melyek Tolnamegyével együtt az ő nevének is országos elismerést szereztek.

Köztudomás szerint Tolnamegye egyike volt azoknak, hol a pártok összejöttközése a legnagyobb volt, s mikor a haladó párt

HETI-NAPTÁR

Table with columns for day of the week, month, and specific dates. It lists events like '12 Vasár E 1 Erest püsp.' and '13 Hétfő Veronika szüz Vidorka'.

felül került, az mindig a legnagyobb erőfe-
szítéssel történhetett csupán, melyben Be-
zerédj a kivált a rendkívül mozgékony,
fáradhatlan tevékenységű fiatal agitator
Perczel Móricz vett legfőbb részt. Sztanko-
vánszky a pártok közt mintegy mérséklő,
közvetítő volt; de nem eszméivel, melyek ép
oly szabadelvek is az európai modern mi-
veltséggel, s állam- s nemzetgazdaságtannal
annyira megegyezők voltak, mint bárkiei
az országban, hanem modorával, mely meg-
nyerő, tapintatával, mely lefegyverző volt
az ellenfélre nézve. Csak egyetlen egy pont
volt, a hol szoros törvényességi érdeke na-
gyobb volt, mint barátja Bezerédjé, s ez a
nemzeti nyelv rovására esett. A nemzeti
nyelv használatát a megye minden köz-
igazgatási irataiban magyaráz tették ok
ketten, de a fő kormánysszékekhez mindad-
dig latin nyelven tette a megye fölterjesz-
téseit Sztankovánszky, míg csak ez ügyben
a törvényhozás nem határozott. Ekkor aztán
ez a parányi eltérés is ki volt egyenlítő az
egymáshoz méltó két jó barát nézetei és
meggyőződése között. E tartózkodás azon-
ban nála éppen nem azon forrásból származ-
zott, mint más megyei és országos tisztvi-
solóknál, mintha t. i. anyanyelvének nem
lett volna birtokában. Sőt inkább Sztanko-
vánszky egyike volt a legjobb magyar
fogalmazóknak, s már első jegyzőkönyvei,
körlevelei és más fogalmazványai is oly sza-
batosak voltak, mintha valamelyik akkori
irodalmilag is ismert jeles prózáirónk tollá-
ból származtak volna. S emellett szerencsés
volt a szó alkotásában is, s kor- és tisztársai
tanúsága szerint a megyei jegyzőkönyvek
körülbiztosítója által nem egy szava és kifeje-
zése lett országos használatúvá közigazga-
tásunk életében.

Ha a Kubinszky és Pecsorics névről ne-
vezett pártok, sokszor a vérengzésig fajult,
küzdéseiben, a szenvedélyek leghevesebb
kitörései között sem sülyedt a hazai ügy
lobogója a magános családi vagy személyes
érdekek előmozdítójává: azt legnagyobb-
részt a két római lelkű férfinak köszönheti
a megye, kik megszokták volt maguk tenni
meg a szolgálatot s másokat bocsátani elől
a jutalom és elismerés osztogatásakor.

Az 1848-diki válság alkalmával a leg-
szerencsésebb gondolat volt őt ültetni a fő-
ispáni székbe, kinek nem megtanult szokása,
hanem mindenek által ismert és tisztelt,
levetkezhetlen tulajdona volt a szelidséggel
párosult erély. E nehéz napokban, mint
Horváth Mihály történetírónk is méltán ki-
emeli, valódi catoi erélyvel állotta meg
helyét s Tolnamegye egyike volt azoknak,
hol a félrevezetett nép legtöbbször próbált,
de az erélyes közigazgatás miatt majd soha
sem tudott zavart előidézni.

A katasztrófa őt is leszorította az azok közé
tartozott, a kikről Horváth Mihály írja,
hogy számukra az elítélés helyett más módja
találtatott ki a rettegésnek. Valamely
meghatározott községben kellett tartózkod-
niok s a Damokles kardja hosszú ideig ha-
gyatott fejként fölött.

Hanem alkotmányos életünk kedvező
fordulata ismét előszólította őt is, ki örökké
bízó lelkének meg nem szegyenült hitével
soha egy perczig sem szünet meg reményleni
s a reményt másokban is élesztetni. Senki
jobban meg nem volt győződve nála, hogy
Magyarország újra vissza fogja nyerni a sa-
ját sorsa feletti rendelkezési jogát, s a ki-
egyeztetést követő királyi felkenettetés az ő
reményének is megkoronázata volt. A 61-
dik országgyűlés feloszlatakor ismét
lemondott s csak az új fordulatnál lépett
vissza azon méltóságba, melynek terhes fel-
adatait, előhaladott kora és sok csapás által

megviselt lelke dacára is oly buzgalommal
teljesítette, hogy a megye minden pártjának
kegyelettel párosult tisztelete minden lép-
tében nyomon követte. A legújabb választá-
soknál is dicséretes pártatlansággal állott
a megye közönsége fölött, melytől ő nem
csak joga miatt érdemelte meg az elnö-
zést, hanem egész életéért, melynek egy tette
sem volt, a mely a közjóra ne lett volna
irányozva. D—r J.

Izsó Miklóshoz,

midőn Petőfit mintázta.

Sírt loptad-e meg, vagy az eget inkább?
Honnán, oh honnan hívtad vissza őt,
Hogy lelke mint a lángzó olvadó Phönix,
A földi porból újra testet ölt?!

Vésűd? — nem vésűd: lelked hívtad vissza,
Szent ihlet éjén mennybe törve fel,
És ittasulva Géníuszak ajkán,
Mint harmatártól a virágkehely!

Nem! — őt magát: a Géníuszt hozád le,
A nagy költőnek vázát adva rád...
Néztek mint tör ég felé merészen,
Békót, bilincset zuzva láb alá! *)

A honzsabadság Géníusza ő, ki
A zárt tojásból, hol jövőnk aludt —
Szárnyalva tör fel, s küzdő nemzetének
Fűz lánctalpaival bajnok-koszorút.

Egy nép tettvégya égve büszke arcán,
S egy nép szivétől forrva kebele, —
Igy állítád őt, a dicsőt élénkbe:
Korában ötet, és korát vele!

Magyar vagy Izsó! magyar minden ized,
Vésűd magyar föld méhe termeléd;
Az ihlet-mézzel „Hon“ nemzője kent fel:
Hogy így teremted nagyjait éléd!

Hozd, oh hozd vissza sírból avagy égből,
Meggúzdva értők, mint egy bész Titán, —
Költőt, tudóst, művészt, hőst fegyverével,
Hozd, oh hozd vissza mind egymásután!

Hadd lelkesítsen szépre, jóra, nagyra
Emlékek, — a mint lelkek gyujta rég!
Nem, oh nem oly rég!... jaj, ha tán feledte
A fris nyomokban járó nemzedék!

Hadd lelkesítsen! — És ha lelkesülni
A kores utóhad gyáva volna már:
A szegény pirja költse tette őket —
Vagy verje porba a szegény-halál!

Illyés Balint.

A hadnagyné tyúkjá.

Eredeti beszély

P. SZATHMÁRY KÁROLY-tól

(Folytatás.)

III.

Az özvegy asszony fenyegetése megér-
tésére emlékeztetnünk kell az olvasót azon
helyrajzra, melyet közöltünk a két félig ép
ke rek bástyáról.

Ezek egyike a kapitányi szállás előtt
feküdt, s így vitatárgyul nem szolgálhat-
ott; a másik ellenben északon a B... csalá-
d birtokoldalán volt, s ehhez a grófi és
bároi familia jogot is tartott; csak udva-
riasságból s az újjhuzás kikerülése végett
engedte át használatát a fiskusnak, illetőleg
az ez által betelepített császári tiszteknek.

A hadnagyné, mint alomany „régimódi“
asszony, ki „jussait nem hagyja,“ jól tudta
azt s nem egyszer sürgette a családöt, hogy
a pompás pinczét, mely a csonka-torony
aljában volt, ne hagyják idegen kézre jutni,
hanem már a jogfenntartás kedvéért is bo-
csássák az ő rendelkezésére.

A család akkori feje egy fősvény és

*) L. a „V. U.“ 1873. 1-ső számában a Petőfi-szobor
mintáját Izsótól. — I. B.

igen cynikus ember, megigérté, sőt jószág-
igazgatójának meg is hagyta, hogy legköze-
lebről, midőn a katonatiszti szállás válto-
zik, a „méltóságos B... familia“ ezen jo-
gát a csonka-torony iránt érvényesítse.

A „Miczi“ halála azonban oly fájdalmas
érzelmeket költött az özvegy szívében,
mely e határidőt sem engedte bevárni.

Hiában rimázkodott, esengett Sándor
urfi; az özvegy azonnal asztalhoz ült s
elővére a Sándor faragta ludtollat, mely
még most is nedves volt valami „Hozzá“
írt költeménytől, nagy öreg betűkkel, a
hogy Isten tudni engedte, ilyen „czédulá-
tát“ írt:

„Nagyságos kapitányné asszony!

A méltóságos gróf és b. B... család tu-
lajdonához tartozó bástya-pinczére mai nap-
tól kezdve szükségem lévén, instálom azt
még ma kiüritetni, ellenkező esetben kény-
telen lennék azt lakatossal fölnyittatni s a
holmit belőle az udvarra kiraktatni.

Maradok alázatos szolgálója nemes Ko-
vács Sámuelné, született nemes Tarnó-
czy Zsuzsánna, cs. kir. penzionatus had-
nagyné.“

— Az Istenre kérem, kedves édes
anyám, ne küldje el azt a levelet! — esen-
kedék Sándor összetett kezekkel.

— Elhallgatsz! — riadt rá anyja fenye-
getőve. — Könyved után lásd! Talán bi-
zony az akarod, hogy minden jött-ment
sehonnai az orrom alá piszkáljon? De
hiszen abból semmi sem lesz. Én is vagyok
olyan jó nemes asszony, mint ő, s azt hiszem,
még jobban tudom, mi a magyar törvény.
Majd megmutatom én, hogy engem sem a
golya költött, — a miért ő nagyságos asszony,
én pedig egy szegény özvegy hadnagyné!

Sándornak egy új eszme villant agyába,
melyhez némi reményt kezdett fűzni.

— De édes jó anyám, mi lesz a penzióból?
Szilvász mégis csak kapitány, tehát főlebb-
valónk, s ha mi a fiskussal újat huzunk, el-
veszthetjük még azt a kis segélyt is, a
melyben eddig részesültünk.

— Mit bánom én! — mondja a had-
nagyné a pecsétviaszt gyertyája fölött
forgatva. — Te már elég nagy vagy arra,
hogy megélhes. Két hónap mulva végzed
iskoládát, s már irtam egy régi barátémnak
Eperjesre, ki cserében fiát ide küldi magyar
szóra. Azután Isten viselje gondodat. Én is
csak megélek valahogy.

Sándor reményt veszve vonult vissza s
Zsuzsika átvitte a czédulát.

Egy óra mulva megjött, a kapitány
válasza.

Igen udvarias és engesztelékeny hangon
volt az írva. Azon kezdé, hogy a szerencsét-
lenül járt tyúk árát, melyet gonosz gazdasszo-
nya, mivel kárt tett a földszégen, kivézett,
szívesen megtéríti. A pinczét ellenben nem
űritheti ki, mert azt neki inventarium (igy
hívták még akkor a leltárt) mellett adták
át, s ugy tudja, hogy ez már évek óta a fis-
kus birtokában van. Azért kéri, maradjanak
meg az eddigi jó szomszédi viszonyban.

Nem ért semmit. A „Miczi“ nem lehet
sem megfizetni, sem föltámasztani. Milyen
jó tojó volt! Nem volt nap egész éven át,
kivéve ha ült, hogy asszonyát egy-egy
tojással meg ne ajándékozta volna. Ki tudná
már most azt megfizetni?

Szerencsétlenségre Sándor sem volt ott-
honn, a ki anyját engesztelje, a szép tyúk
tollai pedig ott voltak egy ócska szitában,
melyek az özvegyet, valahányszor reájok
pillantott, újabb boszuálló tervekre kény-
szeríték.

A hadnagyné fölnyitotta régi rézveretes
ládáját s kivette a tíz éves bérszerződést,

melyben világosan állt, hogy a bástya pin-
czeje is az ő jogos birtokába tartozik csak
kegyelemből volt eddig is átengedve.

— Nesze! — kiáltott Zsuzsikára — vidd át
ezt a kapitány urnak; olvassa el s meglát-
tatja, hogy a pincze a miénk. Azért tessék
belőle kihurcolkodni, — különben lakatost
hivatok!

A leány átment az ultimatum-féle ize-
nettel; a válasz is elég röviden szólt.

— Tegyen, a mit tetszik, asszonyod; de
én a pinczéhez a fiskus jussát fentartom!

Ez már aztán valódi hadizenet volt, mely
az ügyet véglegesen eldőnté.

Az özvegy kalapot, kendőt vett s a B...
család jószágfelügyelőjéhez, az inspektor
urhoz sietett, elmondva sérelmeit és kemé-
nyen hangsúlyozva azt, hogy a császári ki-
rályi kapitány ur a csonka-torony pinczétét
illetőleg a fiskus jussára s a régi használatra
hivatkozott.

Mihelyt birtokjogi kérdésről volt szó, az
inspektor sem vehette tréfára a dolgot, ha-
nem az özvegyvel együtt sietett a család
ügyvédéhez, kit abban az időben még fiská-
lis urnak hívtak.

Ez igen eszes ember, körmönfont próká-
tor és igen szívós természetű férfiú volt, ki
épen nem ijedt meg az árnyékától.

— Ugyan ugy-e? — kérdé szokott édes
és gunyolódó hangján. — No hiszen jó, hogy
ez a kérdés előjött; majd megmutatom én,
hogy az egész s... i vár szöröstül-börös-
tül senki másé, hanem hereditario jure, a
méltóságos B... familiáé! Régen vágytam
már erre a momentumra, de tudom istenem,
ugy kiteszem belőle a fiskus szűrét, mintha
híre sem lett volna; aztán nézhet sirva utána
kapitány uram! Most menjen haza a téns-
asszony s vigyen magával egy lakatost; üt-
tesse le a pincze zárját. Az inspektor ur pe-
dig küldjön néhány embert oda, kik a holmit
rakják ki nem is az udvara, hanem egyene-
sen az utcára!

Ez eszmétől már maga a hadnagyné is
megijedt.

— Ez talán sok is lesz tekintetes fiská-
lis ur! Mit fognak velem, szegény asszony-
nyal tenni, ha én ilyesmit merészelek?

— Soha se féljen a ténsasszony! majd
eléjük állok én!

— De ha majd erőszakkal fogják a
fiskust visszahelyezni akarni?

— Micsoda? — rikácsolt a kised férfiú
— hát nem nemes személy-e a ténsasszony?
Nincs-e meg kontraktusában az a pincze?
Nem oly birtokosa-e ama háznak és apper-
tineneciának, mintha maga volna a méltó-
ságos B... familia?

— De végtére is csak gyenge asszony
vagyok.

— Mit tesz az a törvény előtt. Ha re-
positiot (visszahelyezést) mernének megki-
sérteni: álljon egy főzőkanállal a pinczeajtó
elő s protestáljon minden violentia ellen. Ne
féljen, mert a fiskus egy lépést sem fog
tovább tenni, mert ő legjobban tudja, hogy
mi ez az actus majoris potentiae!

— De hát nem lehet-e ezt kevesebb
bajjal is elvégezni tekintetes fiskális ur?

— Most már nem! — mondja határozot-
tan az ügyvéd. — Most már a ténsasszony,
nem a hadnagyné özvegye többé, hanem a
méltóságos gróf és báró B... család kép-
viselője s azt kell tennie, a mi a méltóságos
familiának érdekességében van. Majd meg-
mutatom én napnál világosabban, hogy ab-
ban a várban egy darab téglához vagy fű-
szálhoz sincsen a fiskusnak jussa. Csak
tessék sietni, mert már most minden percz
drága s tessék engemet azonnal tudósítani
a történetekről!

A csendes kis város nyugalma föl volt

zavarva. A tyúk-históriának s az ebből
keletkezett eseményeknek híre, egyszerre
szárnyra kelt s valóságos népvándorlás in-
dult meg a vár felé, melynek udvara csak-
nem teljesen megtelt az ujságvágyó néptö-
meggel.

Mindenki pártot vett saját nézetei és
érdekei szerint s mindenütt folyt a vita a fő-
lőtt, hogy kinek van igazsága?

Ezalatt a lakatos által kinyitott ajtón az
inspektor emberei előbb a hordókat henge-
riték ki, majd az apróbb edényekre került
a sor.

A kapitány sem vette tréfára a dolgot,
hanem a kihordott holmik mellé katona ör-
séget állítottat; ő maga pedig sietett az
eseményt a királyi fiskusnak bejelenteni.
A nép pedig özönlött ki s be, s a hur-
colkodókat hol buzdította, hol fenyegette.

Egyszerre kiáltás hangzott:

— Itt van a fiskus; itt vannak a kato-
nák! Helyet! Helyet!

A néptömeg kétfélre vált s egy kised,
hízásra hajló kerek arcú férfiú igyekezett
előre, töle telhető tekintélyvel nyomulva
elő s intve az utána jövőknek, kik egy pár
könnyebb holmit fölragadtak, hogy vissza-
helyezzék a pinczébe.

De az özvegy hadnagyné sem volt rest.

Fürgén kapott fel egy fakanalat a kony-
hából s a kis ajtó elé állva, elkialtá magát:
— Protestálok minden violentia ellen. Ez
itt a méltóságos gróf és báró B... család
dominuma s én mint nemes személy ezennel
a törvény nevében resistálok!

— Ugy? — kérdi meghökkenve a fiskus
— már ez más?... no majd eligazítjuk a
többit!

S ezzel embereivel együtt visszavonult.

(Folyt. köv.)

III. Napoleon.

(1808—1873.)

A halálban, az élet e kéréllhetetlen el-
lenségében, sok megbocsáthatatlan tulajdon-
ságai mellett, megvan az az egy nemes
vonás, hogy elfogultan itéletre hangolja
a legbőszebb szenvedélyeket. A halálozások
pillanata tehát már e szempontból is alkal-
masnak kínálkozik arra, hogy az illető átfu-
tott életpályáján még egyszer áttekintsük.
A halál nem hiába megvesztegethetlen, de
igazságszerető is. A ravatal mögött fölemeli
száraz merev ujját, és inti a szenvedélyeket,
hogy már most csillapuljanak el és hagyják
szólani az igazságszereteket.

E tétel valóságáról tanuskodik a benyo-
más, melyet III. Napoleon halálának híre
költ föl bennünk, kinek csakugyan szükségte
is van e benyomásra. Még nincs két éve,
midőn a fölháborodásnak eddigelő nem is-
mert mérvét idézte föl bennünk ama csekély
ravaszágának tulajdonitják. Ugy tetszik
azonban nekünk, hogy az oly tehetség, mely
két évtizeden át egész Európa minden ma-
gasb észjárású és gónialitású diplomatájá-
nak eszén tuljárt, aligha többel nem birt,
mint a ravaszágának csupán közönséges
mértékével.

Hanem végre azt, hogy rendkívüli em-
ber volt, akár jó vagy rossz, de nagy dolgo-
kat mivelt, legelfogultabb ellenfelei sem
vonhatják kétségbe, s mint ilyen, nagyon is
érdekes alak arra, hogy még egy utolsó pil-
lantást vessünk rá, mielőtt a chislehursti
egyszerű kápolnába — talán csak idegle-
nesen ugyan — mert végre, idő multával,
csak beeresztik tetemeit nagybátyjaé mellé
— elhelyezik. Akár itt, akár ott fog pi-
henni, az ő nyugalma más mindenestre
örök!

A gőzfecskendő.

Az előhaladt ipar egyik újabb vívmányát mutatjuk be olvasóinknak az itt közölt képen s jelen sorainkban; a közhasznú eszmék fölkarolásában s terjesztésében fáradszónak Sándor grófnak köszönheti a főváros ez új gép megszerzését, melynek hivatala az, hogy tűzveszély esetén elégséges segedészközül szolgáljon a tűz fékezésére s eloltására.

A négy kerékre alkalmazott szerkezet magában foglalja a gőzgépet teljes felszereléssel, s a mellett egy teknő alakú talpat a tűzoltáshoz szükséges alkatrészek befogására; s e fölött ülőhely van a gépkezelők s a kocsi számára.

A gép működésképegyen embererőnek felel meg, s a vizet 4 szabályozható tömlő szivja föl és szolgáltatja a három kézi csőbe, melyekből kacsuk-csővek segítségével a víz-sugár 50—60 ölnyire fölhatol. A tűz oltására ekkép három egyenlő nyomású csővel lehet a gépből hatni, mi által tetemesen meg van könnyítve a tűzoltóknak különben is fáradságos és veszélyes munkája.

Éjjel a gép elején alkalmazott forgatható lámpa segítségével lehet figyelmeztetni a tűzoltókat különben is fáradságos és veszélyes munkájára.

A csinos és igen tetszetős külsejű gép Shand Mason és társa londoni gyárából származik, s „Sándor” nevet visel.

A közelebbi napokban, a belvárosi plébánia téren számos szakember és nagyszámú közönség jelenlétében tartott próbák alkalmával mindenki meggyőződött a gép czélszerűsége s kezelésének könnyűségéről, minthogy 8—10 percnyi tüzelés után a gépbe illesztett kacsuk-csőből a belvárosi templom tornyának magasságát meghaladó víz-sugár szállt föl, folytonosan egyenlő erővel, a mi a gép szabályozó készülékeinek biztos voltára mutat.

Eddig is dicséretesen működő tűzoltóink buzgalmat és sikeres munkáját e tökéletesebb eszköz használatára csak nevelni fogja.

O. A.

Akaratlan látogatás Chislehurstben Napoleonnál.

Az 1871-diki londoni világiállításon egy magyar társaság találkozott össze a bejáratnál. Öten voltak: két hölgy és három férfi. A hölgyek nagy bálmuló Napoleonnak és a világiállításon Eugénianak, kiket a társaságból nem lehetett kihagyni, mert egy pár nappal az előtt látogatta meg a belga király a kiállítást; arcképe Napoleonéval együtt ki volt állítva a világiállításon megfordult fejedelmek sorában, s ez a látogatás a kiállítási hivatalos személyek emlékében minden fejedelmi látogatást felírásitván, csaknem annyit hallottuk Napoleon nevével, mint azt a fülhasogató ordítást, hogy: „Tessék a kiállítási terve, mulatsági programmal együtt egy penny!”

A két nő, mire kijöttünk, már meggyezett, hogy másnap kimegyünk Chislehurstbe, megnézni hol lakik Napoleon. Hátha még magát is megláthatjuk! De ha nemis: Chislehurst most már

híres hely, megérdemli, hogy két-három órát eltöltsünk érte.

A 11 órai vonatnál másnap délelben már mindnyájan jókor megjelentünk s alig egy órával uttal már célzálunk.

A mint kiszálltunk, megkérdezzük egy vasuti hivatalnoktól: messze lakik-e Napoleon császár? „Nem messze — felelt — csak fenn a halmon.”

Hanem egy kocsi nagyon beszélt, hogy messze van, jobb lesz kocsin menni. Rá se hallgattunk; sétálva mentünk a jó poros uton, gondolva, hogy egy kissé jó lesz kísétni magunkat ebéd előtt.

Hanem a park és a kastély egy kissé mégis messze volt, s a mint a hölgyek visszaneztek, az a kocsi jött a hátunk mögött. Felültünk tehát terebélyes birkájába mind az öten, de nem szoltunk egy szót se — gondolva, hogy ugy is hallotta terünket, majd elvisz a császár lakásához s a parkot körül kocsiháza velünk, a hol nem tilos a járás.

Beszélgöttünk s teljesen a kocsiára bízunk

a kastély háta mögül a császár és Lulu meg egy társalgó, vagy titkár, vagy nevelő minőségű ur jött elő s csodálkozva néztek felénk.

Megálltunk és illő tisztelettel üdvözlöttük az ex-császárt, mialatt az a titkár forma ur, Napoleon utasítására felénk jött. Egyik társunk elébe ment neki s szép és udvarias francia szavakban bocsánatot kért a háborgatásért, melyet véletlenül okoztunk. A császár lakását ohajtottuk körülnézni mint magyarországi turisták s az ügyetlen angol kocsi ebbe a kellemetlen zavarba hozott bennünket. S ismételve bocsánatot kértünk a háborgatásért.

„Ce n'est pas une derangement! pas de tout!” „Nem háborgatás ez uraim és hölgyeim! épen nem” — szolt az udvarias francia — „a császárra a tisztességes látogatók nem tesznek rossz hatást” vető még utána. Mi pedig még egyszer bókolva kijöttünk.

A hölgyek örömet leírni lehetetlen. Látták Napoleont és Eugénit s még Lulut is, a kire nem is gondoltak előbb, s mind a hármat olyan közelről, hogy majd nem tisztelgő látogatósnak lehet számítani.

A lakás olyan volt, mint minden angol park augusztus végén; kissé kopár, a falevelek megkókádva, az emeletes ház elég kényelmes egy polgári gentleman számára, de nagyon egyszerű császári lakásnak.

A Napoleon-család öltözéke a legegyszerűbb polgáriasságnak tünt föl. Napoleon egyszerű, szürke öltözetben volt, kabátja rövid, francziás szabású. 1866 óta, mikor először láttam a boulognei erdőben, nagyon megöregedett. Járás közben lábait annyira széthányta, hogy e döcögős mozgást nem lehetett csupán a kavicsoz és rozsol poron dozott utból magyarázni. Arcza elég telt, termete kissé poczkos, de egyik sem mutatott egészséges kövérségre. Egészen olyan volt, hogy akár mely művelt újságolvasó ember megismerte volna arcképei után akárhol. Lulu szintén egyszerűen volt öltözve, s már mint fiatal ember, bár vékony, satnya kinézése még nem mutatta 14 évesnek, mint a mennyi valóban volt. Széles karimájú kalapja volt rajta legfeltűnőbb, mely keskeny vállait is egészen megvédte a nap sütése ellen. Eugénia ruházatára nem emlékszem, de a hölgyek azt állították, hogy mind a kétszer kitűnő jó izléssel, bár szintén egyszerűen, volt öltözködve, és még folyvást szép asszonynak lehetett mondani.

Hanem az olvasó azt kérdezheti, hogy: hát kétszer is láttuk őket? — Bizony, meg kell vallani, kétszer is láttuk, mert a parkon kívül a közönségi utakon sétálgatva, a nők a deszkakerítésen olyan hasadékokat találtak, a melyeken épen az ebédelőbe lehetett látni a végig néztek az egész villásreggelit, a mely mellé tévedésből mi akartunk letelepedni.

Ezután visszamentünk Londonba s csak akkor vettük észre, hogy épen szeptember 2-dikén volt: a sedani fegyverletétel évfordulási napja.

Egy pár héttel ezután Párisban voltunk s újra együtt mentünk ki a boulognei erdőbe, hol a longchamps-on (a „hosszu mezőn”) tartották a chantilly-i lövészversenyt, mert Chantilly meg poroszkó volt. Nem volt nagyon érdekes, de

egy tréfás eset és egy jellemző adat megérdemli, hogy elmondjam.

Thiers számára be volt rendezve egy páholy, de egyszerűen, s épen ott, a hol a császári páholy szokott lenni. Hanem Thiers nem jött, mert az előtti szombat éjjel egész négy óráig tartotta a nemzetgyűlés utolsó ülését Versaillesban s azzal szétoszlott. Hanem egyszer jön egy négylovas kócsi s egy ember, ki feleségével nem fért a hűsítő italok sátorához, elküldte a főnököt: „Ura! Ott jön monsieur Thiers!” A tömeg megindult, szaladt a kócsi felé, az ember pedig kényelmesen adatot a donnának egy üveg málnapezsztót.

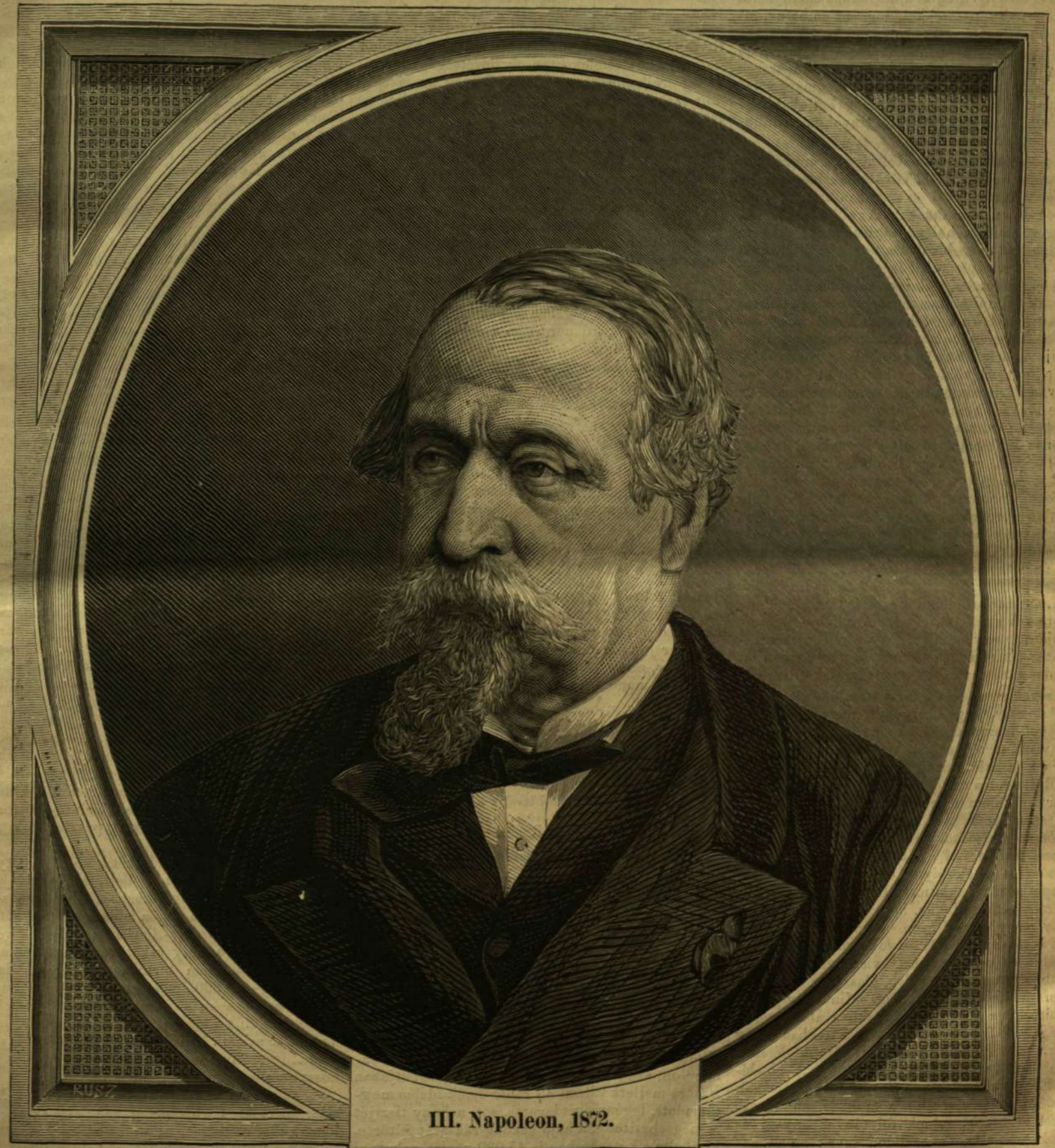
A futtatásban majd minden tételnél futott

előnyt el nem veszítette. Hanem a célhoz közel, egyszer csak kiválik egy Fridolin ló. „Hollá H. Milton!” kiáltja egyszerre ezer meg ezer torok s a padok és páholyok közönsége feláll, a gyepen álló közönség pedig lélekszakadva rohan. Közvetlenül a célpontig tartott a riadás és a feszült várakozás, és ott a major Fridolin lova egy pár lőfejnyi előnyben volt. A közönség úgy oszlott el, mintha mindenki az orra vére folyt volna. Azt a baljós látót látták benne, hogy Franciaországban Napoleon felett a végén sem szabad senkinek diadalmaskodni. Most a halál megnyugtatta őket.

Dömötör János.

szívott levegő élenyével, mi égés által történvén, hőt fejt ki, és adja a testnek a szükséges meleget. A táplálkozás második célját, t. i.: az organismusban előálló fogyatkozás pótlását a légenyirtalmu testek eszközlik. A légeny, t. i.: oly nagy idegenséggel viseltetik az éleny iránt, hogy nem csak maga nem egyesül az élenyvel, hanem még a vele egyesült testek is akadályozza az élenyvel való egyesülésben. Ennélfogva oly tápszerek, melyek légenyirtalmuak, nem égneek el és alkalmasakká lesznek az organismus hiányait pótolni.

Összefüggésbe hozva már most az elmondottakat az égaljál és talajjal, igen világos, hogy a

III. Napoleon, 1872.

Napoleon császárnak egy-két, sőt három lova is, major Fridolin álnév alatt jegyezve. Ezt a közönség nagyon jól tudta, s a versenynél mindig kifejezte érzelmeit. Ha Napoleon lova kivált és félni lehetett, hogy leveri a többit, legtöbb reményt nyújtó versenytársát a legelőnkebb kiabálással biztatták, hogy ne hagyja magát. Az öt-hat futás közül már egyszer győzött a major Fridolin lova. Az utolsó futásnál Hamilton hercegnek egy gyönyörű s már sok diadaláról ismert paripája nagy előnyben volt, bár két lovász nem is egészen illő módon akart mindjárt akadékoskodni, hogy a harmadik Fridolin ló előnyt nyerjen. Hiába volt csel és erőfeszítés, Hamilton lova az

A természet befolyása az emberi társadalomra.

Hogy a táplálék mélyen járó társadalmi hatását kellőleg méltányolhassuk, tegyük egy kis kitérőt a vegytan és élettan terére. A tápszerek két főcsoportba oszthatók; légenyirtalmuakra és légenyitelenekre. (Liebig: Chemische Briefe.) Ezekkel éri el a táplálkozás két főcélját, t. i. 1-ször az állati meleg fentartását (emb.-nél 38—37° C°), 2-ször a sejtek vesztéségeinek pótlását. Az első cél elérését a légenyitelen testek eszközlik, melyeknek szénenye egyesül a tüdőnkkel be-

hideg északon, több állati melegre, tehát több légenyitelen tápszerre lesz szükség; ellenben a meleg délen kevesebb hőfejlés kívántatván, inkább a légenyirtalmu tápszer lesz tulnyomó. És csakugyan azt látjuk, hogy az északi vidékek lakói — egészen a természet követelményei szerint — rop-pant sok húst, zsiradékot és szeszest italokat fogyasztanak (légenyitelen tápszer); a déliek ellenben inkább növényi eledellel élnek (légenyirtalmu tápanyaggal).*) Ha már most meggondoljuk, hogy

*) Sidney tapasztalta, hogy Lapidanban egy ember 24 óra alatt husz font, sőt még több húst fogyasztott el, és ehhez 30 itece zsirt és megfelelő mennyiségű vajat ivott. A szövegben jelzett természeti követelmény tehát megcáfolja

Az említett hóvégél Sziriat lepte meg, s július 18-án az Altai-hegységet burkolta be Ázsiában. Mielőtt az említett helyeken megjelent volna, mindenütt más meg más légtünetek előzték meg. Ázsiában például hosszán tartó heves esők, Dániában tiszta, derült napok, más helyeken ropant szélviharok valának előutárai. A nap déltájában rozsdás vörös színben ragyogott, Milton „Elveszett paradicsomának” gyönyörű soraira emlékeztette. Míg a köd tartott, a hőség majdnem kiállhatatlan volt s a levegő át meg át volt hatva villanyosságától. A villámcsapások egymást érték s iszonyu pusztítást vittek véghez; Angliában sok emberélet s még több vagyon esett áldozatul azoknak; Németországban több nyilvános épületbe csapott le a villám s nagy részök hamuvá égtek; Magyarországon egyik nagyobb felvidéki városba kilencek h-lyen csapott le a villanyos tűz s a város nagy része elhamvadt. Franciaországban iszonyú jégesők és árvizek pusztítottak.

Az 1782—3-iki száraz ködöt ragályos betegség, influenza követte; Szt.-Pétervártól 40,000 ember kapta meg azt közvetlenül a köd után, miután a hőmérő egyszerre 30 fokra emelkedett. Kalabriában és Sziciliában földrengések pusztítottak; Islandban egy vulkán folytonos tevékenységben volt, s ugyanez idő tájt egy másik emelkedett ki a norvégiai tengerből. Hogy a száraz köd, a földrengések és vulkánikus kitörések együtt járnak, már korábban is észlelték, a többiek közt 526, 1348 és 1721-ben; azóta pedig 1822 és 1834-ben. Hasonló köd lepte meg Londont az 1831-iki kholera és 1847-iki influenza előtt. S—s.

Afrika gyémántmezői.

A föld keresésén mindegyre akad egy-egy olyan hely, a melynek föld alá rejtett kincsei az emberek figyelmét magukra vonják s pénzszerzést, sovár kapzsiságát fölébresztik. Kalifornia és Ausztrália világhírű aranybányái után Brazília és a legújabb időben Dél-Afrika gyémántmezői ejtették a kincsekre sóvárgó emberiséget lázas izgatottságba. Ez utóbbi helyen oly nagy mennyiségben találják azt a drága, „semmiséget,” mely minden képzőletet felül halad.

Alig pár év előtt villámgyorsasággal futotta be a művelt világot az a hír, hogy déli Afrikában a Vaal folyó partján, az ugynevezett „Narancs folyó” melletti szabad állam-től északrakeletre dúsgazdag gyémánttelepekre bukkantak. A kincsekért epedő kalandorok ezrével özönltek oda, úgy, hogy ma már a „digging”-ek (művelet alatt álló bányahelyek) számát közel 20,000-re tehetjük. A bányászok számának ropant mérvű szaporodását nagyban elősegítette az a kedvező körülmény, hogy sem vad benszülöttektől, sem a természet zordonságától nem kellett félniük. Az éjgal egészséges, többnyire száraz és forró, ámbar az éjjel és nappal hőmérséke közt nagy a különbség, mint déli Afrikában mindenütt, de miként említettük, a légmérsékleti változás nem ártalmas az európaiak egészségének s könnyen hozzá lehet szokni. A vidéket nagy homokterületek borítják, melyeken csak gyér növénytenyészet virulhat; a sziklás helyeket „bush” (cserjés) borítja, közte itt-ott buja fűnéveléssel. Vadállatok nincsenek a közelben; de a vadász két-három napi távolra pompás vadakat lőhet; és bár a gyémánt rendelkezési mennyiségben fordul elő e tájón, igen sok bányász alig tud annyit szerezni magának, hogy tisztességesen megélhessen belőle. Szerencséjüket az egész.

A köveses talajú gyémántmezőket, melyeket az ott lakó holland „bo-rek” (földmivélők) „kopjes”-eknek neveznek, összevisszahányt szikladarabok borítják, melyek mély, agyagos kavicsokkal vannak belevé. E kavicsok közt találják azt a kisértő drága követ, mely a világ teremtése óta oly nagy szerepet játszott az emberi vágyak történetében. A bányászati módja elég egyszerű. Egy-egy „claim”-et vagyis 30 négyzetlábnyi területet a névelés alá veszt két „digger” (bányász), kik egymással üzletszerűséget kötnek, s kiket fárasztó munkájokban két-három fekete rabszolga segít. A laza kődarabokat félre tolják, a kavicsréteget föléssák a vagy egy száron, vagy vízbe

Gyémántkeresés Dél-Afrikában.

szive az ünnepély alatt sem feledkezhetett meg az akkoriban politikai vétség miatt letartóztatott több magyar ifjúról: üdvözlő beszédebe e szavakat szötte bele: „non est conveniens luctibus iste color” („nem ilik gyászállapotunkhoz az a pompa”). Szavaikat a főispán nagy mértékben megnehezelt ugyan rá, de a közbessülésben annál inkább emelkedett s hivatalában 1840-ig megmaradt s csak ekkor vonult vissza a magán életbe. — Mint főispán 1848- és 1849 alatt kiváló nagy gondot fordított a több helyen megsértett birtok szentségének megővése tekintetében. — 1849. február havában gr. Nugent csász. királyi tábornagy szállván meg Pécsen, a szomszéd Tolnamegyét felszólította, hogy hódoljon ő Felsőégének Ferencz-Józsefnek. Sztankovics egybehívta Tolnamegye községeit, elébe terjesztette a felszólítást s az ő tollából eredt azon felirat, a melyben Tolnamegye elismeri ő Felsőégének örökösödési jogát, de kifejezi egyuttal azon ohajtását, hogy ő Felsőége a magyar alkotmányt tartsa fenn; az ifjú fejedelem szívéhez fordulva fölhívja őt, hogy emelje föl fejedelmi szavát az országban dúló háborúnak megszüntetésére. Gróf Nugent tetszéssel fogadta e nyilatkozatot, mely eredetiben egyenesen Olmützbe ő Felsőégnek lett elküldve, azonban Windischgrützt azzal meg nem elégedve, feltétlen hódolatot kívánt a megye közönségétől, a mire ez többé választ nem adott.

„(Statistikai adatok Angliából.)” Nagybritániában van 350 papirmalom, melyekben 30,000 ember dolgozik; a papirmalom évenként 400

millió font papírt állítanak elő. A két szigetben 1500 hirtal jelenik meg, és 35,000-nyi személyzet dolgozik a nyomdáiban. (Ezek fele Londonban.) Angliában, Skóciában van összesen 15,000 könyvkötő; Birminghamban hetenként 100,000 csomag acéltollat készítenek Londonban s külvárosaiiban 282 hirtal s 853 folyóirat jelen meg; az angol fővárosban 938 hirtalpárus, 124 hirdetőmennyi iroda, 630 könyvkereskedő és 377 kiadó van; továbbá 66 könyvtár és 10,300 nyomda, 17,500-nyi személyzettel. 382 üzlet lithographiával, 81 rézmetszéssel foglalkozik.

„(A Sandwich-szigetek.)” A Sandwich-szigetek az Egyesült-Államokkal való egyesülés már régóta közhaj volt. A szigetek kormányja is jó hajlammal viseltetett és viseltetik az Egyesült-Államok iránt. A Honoluluban letelepedett amerikaiak ohajtják az annexióját, s ez irányban már megkezdődött az agitáció. A Sandwich vagy Havai-szigetek, melyek száma 13 s összesen 348 négyzetmérföldnyi kiterjedéssel és 70,000 lakossággal bírnak, Észak-Amerikától nyugotra a csendes tengeren a nyugati hosszúság 137 és 147 s az északi szélesség 19 és 24 fok között vannak. Ezen szigeteket Cook fedezte föl, s eddig önálló államot képeztek; de Észak-Amerika már régóta nagy hajlammal mutat ezen szigetek annexiójára. Most V. Kamehameha király halálával az Egyesült-Államok kormányja a szigeteket alkalmasint anektálni is fogja.

„(Német egyetemi statisztika.)” Legtöbb tanterv a bécsi egyetemnek van, hol 228 tanár működik. Ezután jön Berlin 179, Lipse 134, Göttinga 116, Heidelberg 116, Prága 113, München 111, Boroszló 204 tanárral. A tanulóik száma a lefolyt tanévben Bécsben 3680, Berlinben 3297, Lipseben 2418, Prágában 1649, Münchenben 1220, Halleban 1018, Boroszlóban 938 volt. Az evangélikus theológiának legtöbb hallgatója Lipseben (394), Tübingában, Berlinben, Jenában, Göttingában és Dorpatban volt, a katolikus theológiának Bécsben (202) Münchenben, Innsbruckban és Prágában. A jogtudományt legtöbbben Bécsben hallgatták, hol a jogászok száma 1212 volt. Bécs után Lipse (760), Prága (730) és Berlin (552) következtek. Az orvosi fakultásnak szintén Bécsben volt legtöbb látogatója: 1325, ezután Berlin jön 450 és Lipse 446 hallgatóval. A bölcséleti fakultást Berlinben 739, Bécsben 728, Lipseben 715 hallgató látogatta. Legtöbb rendes hallgató (3467) a bécsi egyetemen volt.

„(6 1/2 millióig biztosítva.)” Az essen világhírű Krupp-féle acél-öntődtől ismét biztosították tűzkár ellen. A biztosítási összeg 6,561,330 tallér. Ez összeg magától érthetők csak ama tárgyakat képviseli, a melyeket a tűz-vesztés lényegesen megrongálhat. Nincsenek biztosítva az erdő, a földalatti csatornák, a műhelyeket összekötő mértföldnyi vasút, táv-irida, az óriási érckészletek stb. A biztosításban tizenkét biztosító-társaság vesz részt, és pedig mind németek, miután a külföldi társaságok elvileg ki lettek zárva.

„(Matussdilem.)” Az „Anglo-Brazilian Times” legutóbbi száma a következőket írja: Braziliában él egy ember, Coutincho József, ki 1694. május 20-án született, s így 178 éves. Szellemi ereje még tökéletesen ép s csupán térdeinek merevsége miatt panaszodik. Fiatal korában mint katona harcolt Pernambuco a hollandok ellen, és tisztán emlékszik az V. János, József és I. Mária alatt történtekre. E rendkívüli körülmény igazságának bebizonyítására felhozzák, hogy Coutinchonak hat felesége 42 gyermeke van, s ezeken kívül van 123 unokája, 86 dédunokája, 23 dédunokája, kiknek ismét 20 gyermekek van.

„(A chignon a kopaszos elbűbösö.)” Dr. Edgeworth Londonban nem rég bebizonyította, hogy a chignon több évi viselése okvetlen kopaszoságot idéz elő. A paragnok — parányi állatok, melyeket a szem nem láthat — millió-számra szokták ellepni a chignonokat, s nemsokára az élő hajlat is megtámadják, attól minden erő elvonnak, úgy hogy hajnak ki kell hullani. Dr. Edgeworth abban a véleményben van, hogy öt év múlva nem lesz elég hamis haj Európában, hogy a nők általános kopaszágát el lehessen takarni.

Irodalom és művészet.

— (A „Képes Néplap”) 2-ik száma is megjelené és hó 16-án, s ezzel a vállalat egész alakjában megismerhető. A hónap elsőjén ugyanis e lapból egy iv „Képes Néplap”, egy iv melléklet pedig „Politikai Híradó” tisztán politikai tartalommal, míg a hónap közepén megjelenő páros szám két iv, melyből az első „Képes Néplap”, a második pedig tárcza, mely mindenféle irányu tanulásos közleményeket foglal magában. E 2-ik szám tartalma a következő: „Ha Isten megsegít” című elbeszélés Törs Kálmántól, „Magyar nóta”, „III-ik Napoleon” (képpel), „Csodaszülötök” (a siami ikerk és a kétféjú családny rajzával), „Egy vad király itélete”, „Egy régi pápa nővére”, „Budapesti levél” Kálmán deáktól; a tárczában: „Hogy lehet meggazdagodni?” (Franklintól), „Miro gondolj, a mikor pénz adsz ki”, „Balasi János levele a politikai asszonyokról”, „Ültesünk fát” Balaton Jónástól, „A szántóvető tizparancsolata”, „Hasznos tudnivalók” rovattal alatti ipari és gazdasági közlemények, képekkel, végül újdonságok, „Egyről-másról” és „Furcsaságok” című rendes rovatok. A cikkeket mind előadásai, mind tartalmi tekintetben népszerűsége vanak szánva.

„(A „magyar színművészet évkönyve”)” című almanach pár nap előtt jelent meg. Szerkeszti és kiadja Lenhardt Ede. Közli az összes magyar színtársulatok tagjainak névsorát, az igazgatók arcképeit, s van benne több czikk a színvilág köréből. E könyv után említjük meg a következő adatokat a magyar színművészet jelen állásáról. Magyarországon van összesen 25 magyar színtársulat, és pedig: a pesti nemzeti színház 157 taggal, a kolozsvári nemzeti színház 61 taggal, a debreceni állandó színház 58 taggal, Miklósy Gyula színtársulata (Pesten) 67 taggal. A legkiebbs színtársulat Gyórfy Antalé, ez csak 9 tagból áll. A 25 társulat összesen 875 tagot számlál.

„(Matejko újabb képe.)” Lengyelország és Litvánia egyesülése” nemsokára Pestre érkezik, s addig is „Báthory István”-ja a képművészeti társulat kiállításában megmarad. Az új kép megérkezése után a társulat egy napig zárva lesz; az újabb társulat megnyitása falragaszok által fog közhírre tételni. A közlebbi napokban a kiállítás több új festmény által fog gyarapodni. Ki lesz állítva többi közt Geigernek hét darab igen szépen rajzolt kartonja (Heckenast G. tulajdonai), melyek Shakespeare, Göthe és Schiller műveiből ábrázolnak jeleneteket. Bemeneti díj állandóul 50 kr.

„(Erkölcstan példaképe.)” Schnell Jánosnak ily című művét családi és iskolai használatra németből lefordította Halász József a nagyváradi ref. egyház gondnok. E mű, mely 135 kisebb elbeszélést tartalmaz leginkább vallásos czelzattokkal, nagyobb gyermekek számára van dolgozva. Pesten jelent meg Légradynál, s ára 1 frt.

„(Hadtudományi irodalom.)” Korponai János és Tertyszanyky Agoston honvédekezés több hadtudományi munkára: hadtűgy történelmére, hadi földreisra s a tábori és vitérségi történelmére hirdetnek aláírás. Egy iv csak tíz krajczárba fog kerülni s az aláírások a szerzőkhöz Kassára küldendők.

„(A „Természettudományi Közlöny”)” januárhavi füzetét a következő tartalommal jelent meg: „A vízről, közegészségügyi szempontból” Wartha Vinczéltől, „A heterogenezisről”, Balogh Kálmántól; „Az 1872. novemberi csillagföldölés”, „Az időkelet meghatározása” Hunfalvy Jánostól. Apróbb közlemények, társulati ügyek. — Ezekből értesülünk, hogy a könyvkiadó vállalatra deczember vévég 1092-an írtak alá magukat s így a vállalat már teljesen biztosítva van.

Közintézetek, egyletek.

„(A magyar tud. akadémia) II-ik osztályának jan. 13-án tartott ülésében dr. Wesselovsky Károly mint vendég tartott értekezést. Hazánk közegészségi állapotairól terjesztett elő statisztikai adatokat, melyek e tekintetben viszonyainkat nagyon sötét színnel festik. Értekezés új párhuzamot von hazánk és más európai államok általános halálzási számairól. Tizenkét európai

Melléklet a Vasárnapi Ujság 3-ik számához 1873. jan. 19.

TARHÁZ.

államnak 10—20 évi halálzási viszonyait veszi föl, s azon eredményre jut, hogy nálunk 10,000 emberre 100-zal több haláleset jut, sőt még legkedvezőbb évkünkben is 39-el több, mint amazokban a legrosszabb év átlaga. S épen a magyar fajnál a legnagyobb a halandóság hazánkban; ebben találja okát oly lassu szaporodásunknak. E bajt főleg a rendezetlen közegészségi ügynek tulajdonítja. Szükségesnek tart egy jól szervezendő orvosi statisztikát, hogy különösen a nálunk ropant dühöngő járványos betegségek okait ki lehessen nyomozni, a ez által a betegséget is elhárítani. Szükségesnek tartja, hogy minden haláleset oka regisztráltassék, mint az Angliában, Belgiumban és más államokban már régen történik, a hol egy ember sem hal meg orvosi segély nélkül (kivéve rendkívüli véletlen eseteket), míg nálunk százból talán 80 hal el a nélkül, hogy orvost látott volna. — Az osztályulást összes ülés kövéte melyben a tervezett idegen nyelvű akadémiai értesítő ügye fölött csaknem 9 óráig folyt a tanácskozás. A többség az ily idegen nyelven szerkesztendő folyóirat kiadása ellen volt. Nagy műveink s nagy emereink úgy is tul hatnak hazánk szűk körletáin, s talán kicsinyes eszközök nyulnánk, ha ily hiányos kivonatokkal telt „értesítő” által akarnók meggyőzni a külföldet tudományos életünk mibeletéről. Az akadémia inkább sokszorosítsa s tegye hasznosabbá működését benn a hazában.

„(A földrajzi társulat) vasárnap d. u. tartá közgyűlést, melyen sok tag vett részt, köztük hölgyek is. Hunfalvy János elnök nyitá meg azt, míg az évi jelentést Vambéry alelnök tette, érdekesen sorolva elő a mult év földrajzi fölfedezés-eit. A társulat „Földirati közlöny”-ének első füzetét meg e hónap megjelenik, a követni fogja még ez évben őt. A társulatnak mult év végén 302 tagja volt, köztük százförintos alapító hét, hölgy pedig 45. Az idei bevétele 2505 frtra számiták. A nők nem vettek részt a szavazásban, noha jogukban állt volna.

„(A természettudományi társulat) jan. 15-én tartá közgyűlést. Thán Károly elnöktele alatt. Szily Kálmán titkári jelentéséből megemlítjük, hogy a társulatnak jelenleg 3477 tagja van, mult évben nyoloz kötet természetudományi munka írásával bízta meg legjelebb szakeroit, folyóirata is a legjobb erők által van támogatva. Könyvtára 5000 kötetből áll. A mult évben 24,678 frt bevétele volt, a kiadás 17,566 ft. volt, marad többtel 10,111 frt. A közgyűlés egyik tagja ismét fölveté a tavaly megbukott indítványt, hogy t. i. a társulatnak a nők is rendes tagjai lehessenek, s ez most nagy többséggel el is fogadtatt. Végül a választmányt alakították meg; alelnöknek Say Mór budai realiskolai igazgatót, pénztárnoknak pedig Leutner Károlyt választották meg.

„(A pesti egyetemi olvasókör) alapszabályai helyben hagyattak, vagyis a körnek a minyegtem hallgatói is tagjai lehetnek. Elnökül Závodszky Károly joghallgatót választották meg, ki irodalmi munkássága által az egyetem falain kívül is figyelmet keltett. A választást megelőzőleg tartott közgyűlésen nagy tetézzéssel fogadtatt az a határozat, hogy Petőfi születésének 50 éves évfordulója emlékéül a kör Petőfi mellszobrárt megszerzendő és fölállítandja helyiségeiben.

„(Magyar szövetség)” névvél a fővárosban egy új társulat van keletkezésben, melynek czélja a magyar nemzetiségi érdekek megővése és érvényesítése, és a társadalmi és kulturai iránynak a magyar fajnál fejlesztése és erősítése. Az eszme Pólya Béla kis-ujszállási ügyvédől eredt, s vasárnap értekezlet tartattott az alapszabályok tervezetének megállapítására Szentkirályi Mór elnöktele alatt. A társulat vidéki egyletek szövetkezéséből álland, melyek működése egy központi „szövetségi tanács” által fog vezetenni.

Egyház és iskola.

„(Dr. Navrátil Imre) Rökus-körházi főorvosnak és a gége- és orrtükrszet magántanárnak ő Felsőége az egyetemi rendkívüli tanári címet adományozta.

„(A közeletügyi miniszter,)” hogy azon panaszoknak, egyém felszólalásoknak, követelmé-

nyeknek és ohajtásoknak, melyek a népoktatási törvény végrehajtása körül egyfelől a sajtóban, mástól feliratokban és kérvényekben nyilvánulnak, alaposága vagy alaptalansága iránt társába jöjjen, egy szakértőköt álló bizottságot szándékozik összehívni, mely azon kérdést tárgyalná: vajjon szemben a fennemlített körülményekkel, szükség-e immár, hogy az 1868. 38-ik t. cz. re visió alá vessessék, és ha igen, julesen a törvénynek mely szakaszai volnának azok, melyeknek re visiója ez idő szerint már elodázhatatlannak mutatkozik.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

„(Mint ő drágaság less Bécsben a világkiállítás alatt.)” kiderül a következő adatokból: A világkiállítás téren a többi épületek közt egy angol pavillon is lesz. Az angolok e pavillont természetesen bécsi iparosok által akarták fölépíttetni. De az ezért követelt ár oly ropant nagy volt, hogy felhagytak e szándokokkal s akkép gondoskodtak a fölépítésről, hogy az épülettét megvettes az északi tenger partján, átszállították Angliába, itt elkészíttették az egész pavillont, azt aztán darabonként elcsomagolták s a csatorna-tengeren átszállították hajón a kontinensre, a parttól pedig vasuton Bécsbe, a hol aztán fölállítják. Így aztán 45%-kal, tehát csaknem fölannyival kevesebbe kerül, mint a monnyit a bécsiek kértek. — Carré lovartulajdonos szintén alkudozott bécsi áosokkal egy czirkus felállításá iránt. 900,000 frtot kért érte. Carré erre Münchenbe fordult. Itt aztan elkészíttették az egész czirkust, szétcsézték, Bécsbe szállították, itt összerakasztették és került 45,000 fuba.

„(A pesti kösványádon) aug. 1-sőtől decz. utolsó napjáig 20,708 darab ökröt, tehent, bivalyt és borjut vágtak; apróbb marhát pedig (birká, bányán), 17,295 darabot. A bevetel volt a vaghíd után 26,051 frt. 48 kr. a marhavasárban 37,757 frt 20 kr, vagyis összesen 63,808 frt 68 kr.

„(A mult évben engedélyezett részvénytársaságok) száma összesen 585-re megy. Ezek közül 361 takarékpénztár, 94 nagyobb bank, 40 hitel-és népbank, 28 mezőgazdasági és jelzáloghitelbank, 17 takarékbank, 7 biztosító intézet, 2 iparbank, 1 hitelbiztosító-és 15 különböző iparvállalat. Ez engedélyek folytán azonban csak 36 takarékpénztár és 31 bank-és iparvállalat lépett életbe, vagyis 16%-ka a kiadott engedélyeknek. Az engedélyekből Pestre 124 esik, azaz: 21%. Életbe lépett 8 és pedig: pesti bank, pesti alkuszbank, pesti változhatársaság, orsz. központi takarékpénztár; pest-lipótvárosi takarékpénztár; pesti építő-társaság, cottage-építő-társaság, vagyonszociális társaság.

Mi ujság!

„(A képviselőház) a hét folytán elvégezte a mult évről hátramaradt honvédelmi törvényjavaslatot tárgyalását, s most már a költségvetési vitához fog hozzá. A költségvetésben szólásra eddig följegyzették magukat: a Deákpart részéről: Gorove István, Zeodényi Ede, Pulszky Ferencz, Kautz Gyula, Prileszky Tádé, Fesz Imre, Máriásy Béla, b. Kemény Gyábor. A baloldali részéről: Móricz Pál, Csávolszky Lajos, Horn Ede Horánszky Nándor, Várdy Gyábor, Nagy György. A reformpart részéről Schvarcz Gyula.

„(A királyi udvar) meghosszabbította Gődöllőn tartózkodását, és csak e hó végén fog Budára költözni. Gizella főhgnés esküvője Lipót bájos herceggel f. é. ápril 24-én tartatik Bécsben. Az ifjú házaspár Münchenben fog lakni.

„(A királyné) a vadászatok alatt többször betért piheni a kaposztásmegyéri lödömítő-mesternek, Mr. Lowenak házába, hol Lowe neje fogadta az előkelő látogatót. A királyné viszonzni kívánván e szivességet, pár nap előtt egy értékes melltűt küldött Lowe asszonynak. Az ékszer türkisekből és gyémántokból nefelejtés-bokrétát tün-tet föl, arany szalagján e föllalattal: „Forget me not!” („Ne felejtse.”)

„(Dr. Andrásy Gyula külügyminiszter,)” kinek pár nap óta erős náthája miatt szóbajárt nem szabad elhagynia, e hó 14-én a király is meglátogatta.

** (Bittó István, a képviselőház elnöke.) f. hó 15-én tartá esküvőjét Duloviczné urhölgygyel. Egyik tanuja Deák Ferencz volt.

** (Eljegyzés.) Aigner Lajos tevékeny fiatal könyvtárosunk, ki az irodalom terén is föltűnt dolgozataival, jegyet váltott Ujlaky Etelka kis-asszonyával.

(Sivinyey József.) lapunk munkatársa, kitől az ez évi hírlapirodalom kimutatását közelebbi számainkban közöljük, e napokban tevékenységének megfelelő állást nyert, a közoktatás miniszter által a pesti magyar kir. egyetemi könyvtárhoz könyvtárvezetőnek neveztetvén ki.

** (Külföldi hírek.) Holl Albert, a magyar gőzhajózási igazgató, Hubner Gusztáv és Rubricius Celestin, az osztrák állampályánál közlekedési főnökök, a Ferencz József-rend lovageresztjét kapták a királytól; Bentz Ágoston vasuti főmérnök koronás arany érdemkeresztet. Hofbauer Antal hajóvezető pedig, ki két embert mente ki a hullámokból, arany keresztet.

** (Névváltoztatás.) Remete-pogányesti Stots József pesti lakos 5 Felsőfőtől engedélyt nyert, hogy vezetéknevét, nemessége és előnévének épességben tartása mellett „Pogány“-ra változtatthassa.

** (Bernáth Gasssi hagyományai) közt egy lepecsételt levelet találtak, melyre az volt írva: „Lavotta tiszteletdíja.“ Valószínűleg az az összeg ez, melyet a zenedétől kapott az őszel Lavotta arcképeért és kézírataiért. Belül pedig ez volt olvasható: „Temetés költségeimre.“ Szegény öreg, hozzá nem nyult volna. Megemlítjük még, hogy iratait, könyveit, képeit lepecsételve áadták az irói segélygyűlést titkáranak, Gyulai Pálnak.

** (Egy szegény család) egyik tagja közli a „Főv. L.“-kal a következő adatot, mely Bernáth Gasszi szívósságára a legszebb világot deríti: „Atyám régen meghalt, anyám télen rendszeren beteg. Én — magam is beteg leány — varrásból tengetek három szegény életet, anyámét, magamét és kis ösömét, kit kisdedovodába járatunk. Egyetlen pártfogónk, a ki volt, meghalt. Ő gyakran eljött hozzánk, bár a város végén lakunk, s mindig hozott valamit a kabát alá, most süteményt, majd egy-két forintot, mivel — mint mondá — szegény elhunyt apám jó pajtása volt. Midőn a pénzt letette, rendszeren azt mondta: „Kaptam verseimért praenumerációt gyanánt, s mivel magamnak nincs szükségem rá, ide hoztam.“ Azzal elment. Ime, ilyen volt a szegény ember, kit egy-két német lap „cynikusnak“ nevezett. A mit „soha meg nem jelenendő költeményeire“ előfizetésül kapott, odaadta szegényebbeknek.

** (A korintyiczi furdót) dr. Siklóssy Károly tizenkét évre bérbe vette a tulajdonos részvény-társulattól, összesen 54,000 frton. A bérlet köteles egy év alatt egy díszes házat építtetni tizennégy szobával és vendéglővel. Dr. Siklóssy e nyáron már hideg vízgyógyintézetet állít föl Korintyiczában.

** (Csömörön) egy rókadázat alkalmával a társaság megpihent oszonnázi. A nép meghallván, hogy a királyi pár ott van, sokan friss kenyerekkel siettek az utcára. A király szelt is az egyik kenyerekből, de a jó ember tovább is kínálta. „Köszönöm jóakarátát, atyafi, — felelé a király, — hadd maradjon maguknak is, én már jóllaktam.“ De már ez úgy is nagyságos király uraméknak volt szánva, s ha már nem eszik meg itten, vigyétek el utavalónak.“ A királynak tetszett e szívélyesség, egy aranyat adott a gazdának, a kenyeret pedig elvitette emléklül.

** (Hány hús van Pesten?) A legújabb kimutatás szerint 5064.

** (Egy millió frank) látható jelenleg Párisban 20 frankos darabokban. Desgranges nevű asszonyság ugyanis fogalmat akarván nyujtani honfitársainak ez összegről, aranyzott ólomból állította ki és most pénzért mutogatja.

(Napoleon temetésére,) mely szerdán délelőtt ment végbe, huszonhárom különvonat óriási embertömeget szállított Chislehurstba. Mintegy 60,000 ember lehetett jelen. A tömeg hallgatag viselte magát, minden tüntetés nélkül. A lapok táviratai szerint Napoleon halála óta mintegy 28,000 ember fordult meg Chislehurstban. Napoleon holtteste a halottas szobában fehér atlaszszal bélelt mahagoni koporsóba volt kiterítve. A császár tábornoki egyenruhát viselt a becsületrend csillagos szalagjával, továbbá a hadserg s az olasz hadjárat érmével. Halvány, összefonott kezei egy pár fehér keztyűt tartottak, a mint a keztyűt életében is inkább kezében tartotta, mint fölhuzva viselte. A koporsóra a Bonaparték kedvencz virága: ibolya volt szórva, s a holttest lábaihoz a Tuillériák kertjéből hozott földet helyeztek. A temetés után Napoleon fia Camden-House-ban „Eljén a császár!“ kiáltásokkal fogadtatt; mire a fiatal herczeg ezt válaszolá: „Nem! A császár meghalt. Eljén Franciaország!“

(Halálhíradások.) Kvaszói és Brogyányi Kvaszay Antal, Kvaszay Jenő munkatársunk atyja, jan. 10-kén 73 éves korában Kis-Szent-Miklóson elhunyt. A tiszteletben állott hazafi egykor tevékeny részt vett a politikai közéletben; 1848 előtt Bars megye főjegyzője, később nemzetőr-tiszt volt. 1849 óta visszavonultan élt falusi lakásán. — Debreczenben e hó 13-án hunyt el Sárvári János 74 éves korában. A boldogult jeles jogtudós volt s „a halál büntetését elöljáról“ szóló tanulmánya a 40-es évek alatt, pályadíjat is nyert az akadémiánál. Sokat írt jogtudományi folyóiratokba, s általában azon emberek közé tartozott, kiknek a folytonos foglalkozás életföltételük. Több főúri családnak volt jogi képviselője, tevékeny részt vett az egyház és iskola dolgiban, de a mellett kedvelt klasszikusairól sem feledkezett meg. Utolsó éveiben leginkább a pomológiával foglalkozott és Bihar megyében 6 honosította meg a legjelesebb almafajokat. Özveggyét és hat gyermeket hagyott maga után, kik közül Elek az irodalommal foglalkozik, Imre pedig a miniszterelnök osztálytanácsosa. — Az akadémia homlokán két napon át gyászlobogó jelenté egyik érdemes levelező tagja: Vass József kegyesrendi áldozár és tanár elhunyt. Hétfőn délután halt meg, 60 éves korában, tüdőszélhűzésben s szerdán temették el budavári lakásáról. Munkái: tudományos férfi volt. Történelmi és nyelvészeti munkái közül több részesült jutalomban. Főbb munkái a dunántúli nyelvjárásról írt műve, „Erdély a rómaiak alatt“, az Árpádok alatti iskolázás története s a vajdák alatti erdélyi országgyűlésekről szóló dolgozata. Ezeket kivül a folyóiratokban, hírlapokban jelent meg tőle több beces czikk. Mint tanár is sok érdemet szerzett, s mint az egyházi rend tagja, szabad gondolkozása által tűnt ki. Jó kedélye, mely szeretettette a derék öreget, utolsó pillanatáig megmaradt. — Reviczky Pál kir. tanácsos, ki 1847-ben diétai követ s az utóbbi időkben esztergommegyei törvényszéki elnök volt, Esztergomban meghalt. — Kráncz József, a kir. itéllő tábla bírása, meghalt Pesten 62 éves korában.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 10. „Gringoire.“ Vigjáték 1 felv. Irta Banville T.; ford. E. D. — „Három kalap.“ Vigj. 3 felv. Irta Hennequin Alfréd; ford. Szerdahelyi K. — (Eöry G. ur vendégjátékául.)
Szombat, jan. 11. „A zsidó.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Halévy.
Vasárnap, jan. 12. „Dobó Katica.“ Népszimű 3 felv. Irta Tóth Kálmán.
Hétfő, jan. 13. „Kang és szerelem.“ Vigjáték 3 felv. Legouvé után ford. Feleki.
Kedd, jan. 14. „Tevédő nő.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Verdi.
Szerda, jan. 15. „Delila.“ Dráma 3 szakaszban. Irta Feuillel Octave; zenéjét szerz. Montaubrey. (Eöry G. ur utolsó vendégjátékául.)
Csütörtök, jan. 16. „A büvös vadász.“ Regényes opera 4 felv. Zenéjét szerzette Weber.

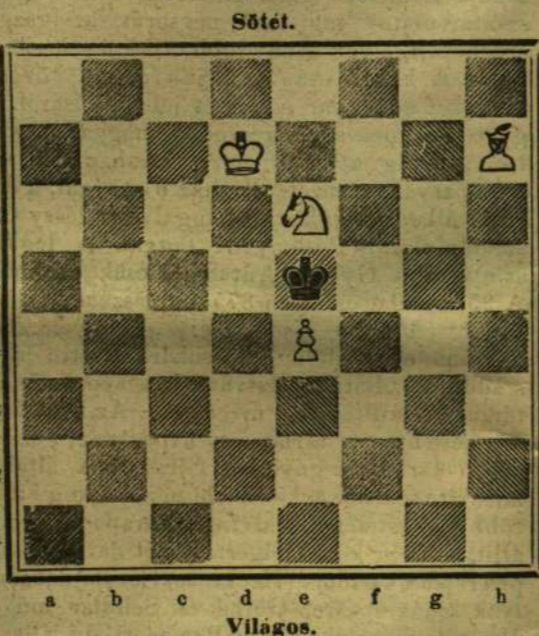
Szerkesztői mondanivaló.

— Pest. A. B. Gondosan írt munka; díszesretőre válik a művészi alkotásra való öntudatos törekvés. Ez azonban még eddig nem, jövőre azonban remélni lehet, hogy — sikerül.
— D. V. A L. . . . ról küldött költeményt közöljük. Hanem van ott más is, a kinek — Dante szorít — mely hallgatásban torok elrekedt. Várva várjuk megnyílását.
— R-n. H. S. Ha azok az emberek állásunkkal vissza-áltek, az ellen más az orvosság; ha kötelességüket teljesítették, ok nem okai, hogy másnak kellemetlenségét kénytelenek okozni. Nem közöljük.
— Győr. Dr. S. J. Vettük, adtuk, s hasonlókat más-szor is kérünk.
— Győrköny. „Egy vendég“. Hogy jól mulattak, örvendünk, de közérdekkel nem bíró vigalmak leírására nincs terünk. Különbön is ugy foly az most széles az országban a hasonló jó vendégzeretők házaknál. A mellékelt egy írtól tessék rendelkezni, különben jótékony cözira adjuk.
— V. D. „Itt küldök egy verset, ha tetszik, jó, ha nem tetszik, az is jó“ — írja ön. Bizony: nem tetszik. Hogy is tetszenék, mikor ilyenek vannak benne: „Betelik majd még Keszi törömpohara az én szenvedésemmek.“
— H. M. „A vén papajók élettrajzát“ legközelebb adni fogjuk.
— Karczag. Sz. Levelünk kedden este elkésett.

— A „Vasárnapi Ujság“ régibb évfolyamai. Eladó: a „Vasárnapi Ujság“ több évi folyama, jelesen 1867—1869 és 1870. évről hiánytalan folyamok, 1866-ról a 25-ik szám, 1868-ról a 47-ik sz., 1871-ről a 29 és 48 sz., 1872-ről a 43-ik számok hiával. A teljes évi folyamok ára 5 ft, a hiányos folyamoké 4 ft 50 kr. — Postai uton tudakozódni lehet Szoldes János ref. tőkésznel Ombodon u. p. Szatmár.

SAKKJÁTÉK.

686-ik sz. f. — Gérecz Károlytól (Sárospatakon.)

Világos indul s a hatodik lépésre mattot mond.

A 681-ik számú feladvány megfejtése.

(Healey F.-tól Londonban.)

1. Fa2—g8 Fh8—fb (a)
2. Vg5—d2+ Kd4—e5
3. f2—f4 matt.

1. a 1. Fh8—g7 (b)
2. Vg5—g7+ 2. Hd7—e5
3. Vg7—a7 matt

1. b 1. Hd7—e5
2. Vg5—d2+ 2. Fe4—d3
3. Vd2—e3 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcon: Czenthé József. — Gelsein: Glesinger Zeigmond. — Jászaiásra: Galambos István. — Kecskeméten: Galambos László. — A pesti sakk-kör.

Lapunk mai számához van mellékelve: Frosmer A. pesti mag- és növénykereskedésének árjegyzéke.

TARTALOM.

Sztankovszky Imre (arckép). — Iszó Miklóshoz. — A hadnagyné tyukja (folyt.). — III. Napoleon (képpel). — Akaratlan látogatás Chislehurstben Napoleonnál. — A természet befolyása az emberi társadalomra (folyt.). — Bombaytól Bagdadig. — A szabadkőművességéről. — As 1788-iki nagy kód. — Afrika gyémántmezője (képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintészek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölés szerkesztő Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

4-ik szám.

Huszdik évfolyam.

Buda-Pest, januárius 26-án 1873.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igitatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igitatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 3. — Bélyegdíj, külön minden igitás után 30 krajczár.

Heine Henrik.

(1799—1856.)

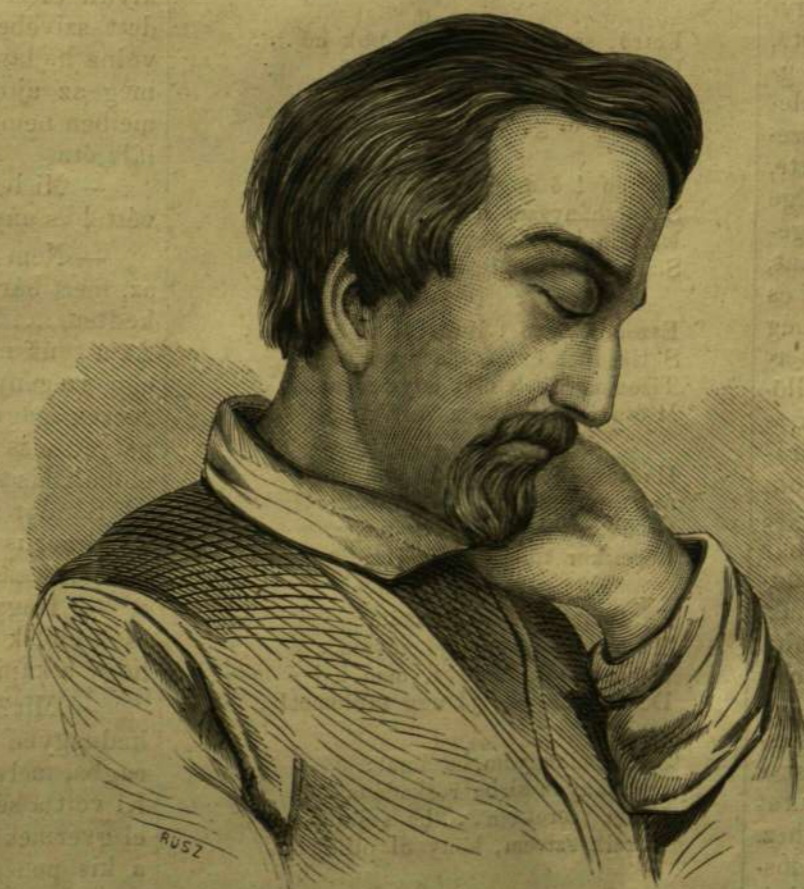
Heine Henrik, a németeknek Göthe után legnagyobb, leglángesebb költője, a modern német szellem leghivebb kifejezője, minden idők s népek dal-költői közt a legnagyobbak egyike, ki e nembn Horász, Béranger, Burns s Petőfi mellett áll, — neve s művei után irodalmunkban is ismeretesebb s olvasóközönségünk előtt is kedveltebb, mintsem arcképek s rövid életrajzának közlését bármikor eléggé indokoltának ne tarthatnók. Élete bár viharos s hányt-vetett, nagy eseményekben felette szegény; és sorsának tragikuma egy beteg-sorsnosa hosszas gyötrelmeiben központosul.

Heine Henrik 1799. decz. 12-én Düsseldorfban született, zsidó szülőktől. Atyjáról keveset tudunk, de anyjáról nagy szeretettel s tisztelettel emlékezik költeményeiben s egyéb irataiban. Első nevelését a szülői háznál nyerte és pedig gondos nevelést, mely tehetségei kora kifejtésére volt irányozva. A kereskedői pályára volt szánva s e végből ment Hamburgba, atyai nagybátyja, a gazdagságáról és jótékony-ságáról egyaránt ismert Heine Salamon bankár szárnyai alá. De költői szelleme, mely a kereskedőivel semmi rokonszenven nem állott, csakhamar gyűlölettel, sőt undorral fordult el a választott pályától s szülői és nagybátyja nehezen kieszközölt beleegyezésével végkép fel is hagyott vele. A jogi tanulmányok felé fordult, s a bonni, berlini és göttingeni egyetemeket látogatta, s ez utóbbin jogtudorrá is avatottat (1825-ben), de csak miután előbb a keresztyén hitre tért át.

Közvélemény egyszerre Göthe mellé állította a fiatal dal-költőt. S méltán. — Heine költeszetének főjellemonásai, bár később még inkább kifejlődtek, e gyűjteményvel már teljes világosságban állottak a német közönség előtt. Ő a romantikus s egyszermind naiv-népies költői hangot egyesített dalai-ban. Tehetsége a romantikusok iskolájában növekedett s befolyásukat soha sem is tudta lerázni magáról, még akkor sem, mikor a legéleseb ellentétben, sőt nyílt, ellenséges-

jellemzetes modorban fejtette tovább és használta: költeményei alapeszméjét s vég-gondolatát nem mondva ki, csak sejtetve az olvasóval s függőben hagyva, vagy egy önmagát gunyoló humoros, majd cynikus fordulattal látszólag megsemmisítve, de valóban még érezhetőbbé téve a felköltött hatást. Egyik prózai művében maga jellemzi a romantikát, megkülönböztetve a classicismustól, hogy míg ez az eszme és kifejezés azonos voltában áll, midőn a kifejezés alakja teljesen megfelel a kifejezendő eszme-nének, a romanticismus abban áll, hogy a forma nem fejezi ki azonosan az eszmét, csak képlegesen sejteti azt.

De dalköltészetének a romanticismus nem egyedüli jellemvonása. A mit előtte alig próbált valaki: a romanticismust a népiesslel összeolvasztani, ennek egyszerűségét, őszinteségét, közvetlenségét amabba oltani: azt ő nemcsak megkísérettette, de a legnagyobb sikerrel s hatással el is találta. Költeményeit általában oly egyszerűség, rövidség, a hang mesterkéletlen naivsága jellemzi, melyet a romantikusoknál épen nem találunk; nemcsak egyes dalai veszik motívumaitak valódi népdalokból, hanem egész dalköltészte a népdalokból látszik kinőve s szebbé fejlődve lenni. Hatásának a német szellemre ebben találjuk egyik kulcsát; épen mint nálunk a Petőfiénék, ki Heineval e tekintetben a legközelebbi rokonságban áll. Mindketten, egy romlani kezdő izlés, idegenszerű befolyások, s tehetségtelen erőlködés kor-szakában, egyfelől a megelőző korszak nagyjainak (ott Göthe,

HEINE HENRIK.

kedésben állt velük és irányukkal s őket a minden nemzeti költészet ősforrásához, a népköltészethez térve vissza s annak soha el nem apadó kutfejéből merítve: közvetlen hatást gyakoroltak a népre, melynek hang-zóbb sajtása. Sőt ő azt bizonyos uj s

itt Vörösmarty) vállaira állva, másfelől a

Hónapi-és hetinap	Katholikus és protestans naptár		Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	N a p			H o l d							
	Január	Feb. Ro.			hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.					
19 Vasár	E 2 Jéz. sz. nev.	E 2 Márius	Jan. (ó)	Teb. Ro.	l.	p.	á.	p.	l.	p.	á.	p.			
20 Hétfő	Fábián és Sebest.	Fáb., Öszb.	7 G Ker. Ján.	20 Eliáczim	299	31	7	42	42	176	45	10	35	10	31
21 Kedd	Ágnes szüz	Ágnes	9 Polieuct	21	300	32	7	41	43	188	21	11	43	10	46
22 Szerd.	Anasztáz	Vincze	10 N. Gergely	22	301	33	7	41	45	201	5	regg.	11	2	
23 Csüt.	B. Assz. djegyz.	Imrike	11 Theodoz	23 Enosz	302	34	7	40	47	213	8	0	52	11	22
24 Pént.	Timóth	Timóth	12 Titiana	24 Efraim	303	35	7	39	48	225	60	2	6	11	44
25 Szom.	Pál fordulása	Pál fordulása	13 Hermyla	25	304	36	7	38	4	239	16	3	22	0	14
				26 Sab. Va	305	37	7	37	4	252	57	4	40	0	58

Hold változása. ☾ Utolsó negyed kedden 21-én esti 9 óra 46. 7 perczkor.